

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Я. В. СТРЕЛЬЧУК

Використання сучасних інформаційних технологій на занятті – надзвичайно актуальне і водночас проблематичне питання для викладача іноземної мови. В методиці викладання іноземних мов ця проблема розробляється із початку ХХ століття. Сьогодні використання інформаційних технологій – одна з умов успішного вивчення іноземної мови. Тому викладач іноземної мови повинен, окрім ґрунтовної фахової підготовки, володіння сучасною комунікативною методикою. Використовувати інформаційні технології на всіх етапах навчання – це вимога часу. Сучасні інформаційні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним.

Розвиток сучасних технологій ставить нам певні вимоги, без урахування яких рух уперед стає неможливим у жодних сферах життя, в тому числі і світі. Як відомо, мережа Інтернет надає необмежені можливості викладачам іноземної мови для отримання будь-якої інформації. Це може зробити заняття цікавішим, а момент підготовки до заняття швидким і ефективним. Враховуючи зазначене, актуальність обраної теми пов'язана, перш за все, із зростаючими вимогами до рівня оволодіння англійською мовою та міжкультурною комунікацією студентів у вищих навчальних закладах і підвищеною зацікавленістю до пошуку ефективних засобів навчання англійської мови та міжкультурної комунікації у вищій школі.

Аналіз педагогічних досліджень та публікацій дозволяє стверджувати, що підґрунтям у розробці педагогічних технологій слід уважати багатий досвід, накопичений вищою школою з питань організації й оптимізації навчання, який відобразили у своїх роботах відомі вчені: С. Архангельський, Ю. Бабанський, В. Беспалько, С. Гончаренко, Р. Гуревич, В. Євдокімов, І. Лернер, А. Нісімчук, О. Падалка, О. Пехота, І. Прокопенко, С. Сисоєва, М. Скаткін, Н. Тализіна, С. Шацький, О. Шпак та інші. Педагогічні і теоретичні аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі досліджені у працях Б. Бесєдіна, Ю. Горошка, М. Жалдака, Ю. Жука, В. Загвязінського, Ю. Машбиця, В. Монахова, Н. Морзе, А. Пенькова, Є. Полат, С. Ракова, Ю. Рамського та інших.

Розробкою і впровадженням у навчальний процес нових інформаційних технологій активно займаються такі дослідники, як, Є. Полат, Е. Дмитреєва, С. Новиков, Т. Полілову, Л. Цветкова і т. д. Тому актуальність даної теми може бути аргументована важливістю проблеми, у той же час її недостатньою розробленістю для застосування в умовах вищої школи.

Мета статті полягає у визначенні особливостей використання нових інформаційних технологій у навчанні англійської мови студентів вищих навчальних закладах, обґрунтуванні ефективності використання інформаційних ресурсів на заняттях, рекомендації основних Інтернет-ресурсів для навчання різних видів мовленнєвої діяльності.

Використання Інтернету у процесі вивчення іноземної мови не повинно бути самоціллю. Насамперед, викладачу необхідно дати відповідь на запитання: для кого, для чого, коли, в якому обсязі повинен бути використаний Інтернет, оскільки дуже важко зорієнтуватися у величезному обсязі інформації. Сайти, які є корисними для викладача іноземної мови і які можуть бути використані під час заняття, можна розділити на інформаційні та власне навчальні. Інформаційні сайти використовують для добору цікавих текстових документів, творчих завдань. Спеціальні навчальні сайти містять різні види робіт, вони розроблені з урахуванням рівня знань студентів. Крім того, є група вузькоспеціальних навчальних сайтів, призначених для навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, говоріння та аудіювання), вивчення фонетики, граматики, лексики тощо. У роботі з навчальними сайтами обирається той рівень складності, який відповідає підготовці студентів [8, с. 28-31].

В останні роки все частіше піднімається питання про застосування нових інформаційних технологій у вищій школі. Завдання викладача полягає в тому, щоб створити умови практичного оволодіння мовою для кожного студента, вибрати такі методи навчання, які дозволили б кожному виявити свою активність, свою творчість. Сучасні педагогічні технології такі, як навчання в співробітництві, проектна методика, використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію його з урахуванням здібностей студентів, схильностей і т. д.

Форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами на заняттях іноземної мови включають: вивчення лексики; відпрацювання вимови; навчання діалогічної і монологічного мовлення; навчання письму; відпрацювання граматичних явищ. Можливості використання Інтернет - ресурсів величезні. На заняттях англійської мови за допомогою Інтернету можна вирішувати цілу низку дидактичних завдань: формувати навички та вміння читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; вдосконалювати писемне мовлення; поповнювати словниковий запас; формувати у студентів стійку мотивацію до вивчення англійської мови. Студенти можуть брати участь у тестуванні, у вікторинах, конкурсах, олімпіадах, що проводяться в мережі Інтернет, листуватися з однолітками з інших країн, брати участь у чатах, відеоконференціях і т. д.

Основна мета вивчення іноземної мови у вищій школі – формування комунікативної компетенції, всі інші цілі (освітня, виховна, розвиваюча) реалізуються в процесі здійснення цієї головної мети. Комунікативний підхід має на увазі навчання спілкуванню і формування здатності до міжкультурної взаємодії, що є основою функціонування Інтернету. Спілкуючись у щирому мовному середовищі, забезпеченої Інтернет, студенти виявляються у справжніх життєвих ситуаціях. Залучені у вирішення широкого кола значимих, реалістичних, цікавих і досяжних завдань студенти навчаються спонтанно й адекватно на них реагувати, що стимулює створення оригінальних висловлювань, а не шаблонну маніпуляцію мовними формулами. Першорядне значення надається розумінню, передачі змісту і вираженню сенсу, що мотивує вивчення структури і словника іноземної мови, які служать цій меті. Таким чином, увага студентів концентрується на використанні форм, ніж на них самих, і навчання граматиці здійснюється непрямым чином, у безпосередньому спілкуванні, виключаючи чисте вивчення граматичних правил [3, с. 119].

Як інформаційна система, Інтернет пропонує своїм користувачам різноманіття інформації й ресурсів. Базовий набір послуг може включати в себе: електронну пошту (*e-mail*); телеконференції (*usenet*); відеоконференції; можливість публікації власної інформації, створення власної домашньої сторінки (*homepage*) і розміщення її на *Web*-сервері; доступ до інформаційних ресурсів: довідкові каталоги (*Yahoo!*, *InfoSeek* / *UltraSmart*, *LookSmart*, *Galaxy*); пошукові системи (*Alta Vista*, *HotBob*, *Open Text*, *WebCrawler*, *Excite*); розмова в мережі (*Chat*). Ці ресурси можуть бути активно використані на заняттях.

Інтернет з усіма своїми можливостями й ресурсами – засіб реалізації багатьох цілей і завдань. Наведемо декілька прикладів завдань, які ми можемо виконати з допомогою Інтернету:

- самостійний пошук інформації, тих, хто навчається для створення певного проекту, презентації;

 - поглиблення самостійного вивчення основної чи другої іноземної мови;

 - самостійна підготовка до здачі екзамену екстерном;

- формування і розвиток умінь та навичок читання, безпосереднього використовуючи матеріали різного ступеня важкості;

- формування і розвиток навичок аудіювання на основі аутентичних звукових текстів мережі Інтернет;

- удосконалення вмінь монологічного й діалогічного висловлювань на основі представлених викладачем чи студентом матеріалів із мережі Інтернет;

 - удосконалення навичок письма, самостійно відповідаючи на електронні листи;

- поповнення лексичного запасу, активного чи пасивного, лексикою сучасної іноземної мови [5, с. 85].

Кінцевою метою навчання іноземним мовам є навчання вільному орієнтуванню в іншомовному середовищі і вмінню адекватно реагувати в різних ситуаціях, тобто спілкуванню. Нові погляди на результат навчання сприяли появі нових технологій і відмові від застарілих. Сьогодні нові методики з використанням Інтернет-ресурсів протиставляються традиційному навчанню іноземним мовам. Поняття «традиційний» асоціюється, в першу чергу, із завчанням правил і виконанням мовних вправ. Щоб навчити спілкуванню іноземною мовою, потрібно створити реальні, справжні життєві ситуації (тобто те, що називається принципом автентичності спілкування), які будуть стимулювати вивчення матеріалу.

Комунікативний підхід – стратегія, що моделює спілкування, спрямована на створення психологічної і мовної готовності до спілкування, на свідоме осмислення матеріалу і способів роботи з ним. Для користувача реалізація комунікативного підходу в Інтернеті не є особливо складною. Комунікативне завдання повинно пропонувати студентам проблему або питання для обговорення, причому студенти не просто діляться інформацією, але і оцінюють її. Основним же критерієм, що

дозволяє відрізнити цей підхід від інших видів навчальної діяльності є те, що студенти самостійно вибирають мовні одиниці для оформлення своїх думок.

Однією з нових вимог, пропонує до навчання іноземним мовам із використанням Інтернет-ресурсів, є створення взаємодії на занятті, що прийнято називати в методиці інтерактивністю. Даний принцип не є новим, однак дотепер не існує єдиного визначення даного підходу. Відповідно до визначення дослідника Р. Мільруда інтерактивність – це «об'єднання, координація і взаємодоповнення зусиль комунікативної мети і результату мовними засобами». Відповідно до цього визначення, можна зробити висновок, що інтерактивний підхід у віртуальному просторі служить одним із засобів досягнення комунікативної мети на заняттях. Від принципу комунікативності він відрізняється наявністю щирого співробітництва, де основний натиск робиться на розвиток умінь спілкування і групової роботи, у той час як для комунікативного завдання це не є обов'язковою метою тому що одним із найпоширеніших видів комунікативного завдання є монолог [10, с. 98–100].

Навчаючи справжньої мови, Інтернет допомагає у формуванні вмінь і навичок розмовної мови, а також у навчанні лексики й граматики, забезпечуючи справжню зацікавленість і, отже, ефективність. Більше того, Інтернет розвиває навички, важливі не тільки для іноземної мови. Це, насамперед, пов'язане з розумовими операціями: аналізу, синтезу, абстрагування, ідентифікації, порівняння, зіставлення, вербального прогнозування та інше. Таким чином, навички і вміння, сформовані за допомогою Інтернет-технологій, виходять за межі іншомовної компетенції навіть у рамках мовного аспекту. Інтернет розвиває соціальні і психологічні якості студентів: зростає їхня впевненість у собі і їхній здатності працювати в колективі; створює сприятливу для навчання атмосферу, виступаючи як засіб інтерактивного підходу [2, с. 84–87].

Інтерактивність не просто створює реальні ситуації з життя, але і змушує студентів адекватно реагувати на них за допомогою іноземної мови. Головне вміння – спонтанно, гармонійно реагувати на висловлення інших, виражаючи свої почуття і емоції, тобто ми можемо розглядати інтерактивність як спосіб саморозвитку через Інтернет, можливість спостерігати і копіювати використання мови.

Навчання аудіюванню. Сайт компанії *Lucent Technologies*, її підрозділ *Bell Labs* дозволяє почути, як звучить будь-яка фраза іноземною мовою. Тут розроблений синтезатор мовлення, який перетворює друкований текст у звук. На сайті <http://www.bell-labs.com/project/tts/index.html> можна вибрати одну із семи мов – англійську, німецьку, французьку, італійську, іспанську. Потім потрібно вписати у віконце що-небудь обраною мовою. Через кілька секунд написане буде виголошено нехай і дещо механічним, але все ж голосом. Тобто озвучити можна будь-яку фразу з підручника чи будь-якого іншого посібника, і особливо підійдуть онлайн-посібники, звідки можна запросто копіювати шматки тексту, не обтяжуючи себе передруком. Все вимовлене можна не просто прослухати, а й зберегти у себе на диску, щоб при необхідності повернутися до прослуховування, не заходячи в Інтернет [6, с. 52].

Навчання читання. Інтернет – чудовий засіб для отримання інформації про останні події у світі. Таким чином, можна з допомогою Інтернет перетворити аудиторію в агентство новин, а своїх студентів – у першокласних репортерів. Практично всі значущі газети в світі мають свої *web*-сторінки. Для того, щоб дізнатися, де і які існують газети, можна запропонувати студентам відвідати сторіночку *MEDIA LINKS* (<<http://www.mediainfo.com/emedial/>>), яка пропонує посилання до безлічі видань. Медіасайти англійською мовою: *THE WASHINGTON POST* (<<http://www.washingtonpost.com/>>). Все, про що можна прочитати в газеті, видно на першій сторінці – вона являє собою комбінацію рекламної афіші та змісту. Тут представлені назви найбільш важливих статей з витягами з них, які, на думку авторів, повинні привернути увагу читачів до основних положень, що в них обговорюються. Як будь-яке видання періодичної преси, *web*-газети розділені на рубрики і підрубрики, тобто, мають дружній до користувача інтерфейс, що дозволяє натисканням кнопки миші перейти безпосередньо до потрібного розділу й цікавої статті. *The Washington Post* має 5 основних рубрик: новини (*news*), стиль життя (*style*), спорт (*sports*), рекламні оголошення (*classifieds*) і новини ринку (*marketplace*). У плані оволодіння міжкультурною компетенцією онлайн-газета є незамінним помічником. Вона дозволить студентам поринути в гущу світових подій, що відбуваються в поточний момент, побачити, що відбувається, з різних точок зору. Особливо цінними для аудиторної роботи є посилання – *send us feedback*, що здійснює інтеракцію читача з видавництвом. Висловити свою думку щодо прочитаного і особисто поговорити з автором певної статті можна завдяки розділу «сьогоднішні журналісти» («*Today's Columnists*»), де вибір певного прізвища зв'яже вас з ним безпосередньо. Іноді може з'являтися екстра-зв'язок з головною дійовою особою статті. *CNN World News* (<<http://cnn.com/world/>>), *ABC News* (<<http://www.abcnews.go.com/index.html/>>), *BBC World Service* (<Ошибка! Недопустимый объект

суперссылки.>), *The Washington Times* (<<http://www.washtimes.com/>>), *The New York Times* (<<http://www.nytimes.com/>>) – всі ці та інші новинні агентства мають схожу, зручну для користувача структуру дерева посилань. Назва та кількість рубрик може варіюватися від видавництва до видавництва, проте всі вони охоплюють основні сфери життєдіяльності людини. *BBC World Service* (<http://www.bbc.co.uk/worldservice>) надають можливість не тільки прочитати, але й прослухати новини на багатьох мовах, причому можна навіть вибрати для себе відповідний рівень володіння англійською і прослухати новини в режимі *LEARNING ENGLISH* [4, с. 5].

Цікавою може бути подвійна класифікація статей – за темами і за континентами. Зворотний зв'язок із видавництвом здійснюється за допомогою посилання *CONTACT US.ABC News* (<http://www.abcnews.go.com/index.html>) супроводжує свої публікації, крім звукового, ще й відеосупроводом. Можлива так само бесіда на запропоновану тему серед читачів у розділах *CHAT.CNN World News* (<http://cnn.com/WORLD>), які також надають інформацію на декількох мовах і подвійну класифікацію статей. Можливо викликати аудіо- і відеосупровід. Інтерація читачів із редакцією і між собою можлива в рамках рубрики *DISCUSSION* (дискусія), де є своя дошка оголошень (*MESSAGE BOARDS*), кімната для бесіди (*CHAT*) і зв'язок із редколегією (*FEEDBACK*). *The New York Times*, крім переліченого вище, пропонує своїм читачам навчальну версію газети з готовими поурочними розробками. Можна запропонувати студентам працювати по двоє чи по троє, досліджувати статті, що охоплюють усі сторони життя: спорт, погоду, культуру... Перевага такої роботи полягає в повній залученості всієї групи в поєднанні з диференціацією завдань: сильні студенти можуть зайнятися дослідженням більш важких статей, в той час як слабкішим можна доручити звіт про погодні умови або що-небудь із галузі культури [9, с. 117-119].

На додаток до роботи над навичками читання і говоріння можна поповнювати словниковий запас. Для цього треба запропонувати студентам скласти словникові статті, спираючись на прочитану інформацію. Можливе придбання нових граматичних навичок, приклади яких зустрілися в статтях. Результатом такої роботи може стати створення своєї сторіночки, присвяченої одній конкретній події, де необхідно спробувати дати нейтральне бачення проблеми, ґрунтуючись на аналізі інформації різних новинних агентств. Тут же необхідно вказати гіперпосилання на джерела. Для розвитку міжкультурної компетенції дослідження статей на певну тему лише одного з новинних агентств протягом тривалого проміжку часу має також свої переваги: досконально вивчивши проблему, студенти будуть у змозі не тільки визначити позицію даної країни до досліджуваної проблеми, але і виявити підстави для такої точки зору, й, відповідно, зможуть прогнозувати розвиток подій. Після виконаної роботи необхідні дискусія або телеконференція, де робота кожного студента або групи буде окремим сектором загальної проблеми. Таким чином, поділившись результатами своєї роботи і склавши їх в єдине ціле, студенти отримають багатогранну картину події, яка дозволить їм зрозуміти причини і, цілком імовірно, націлить їх на пошук оптимального рішення – адже розуміння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків – це єдино правильна основа для виходу з конфлікту. Основною перевагою такої роботи є те, що студенти отримують доступ до інформації з перших рук, а не з тижневих або того більше давності друкованих видань, і виявляються залученими в гуцу світових подій, особисто впливаючи на нього.

Інтернет може і повинен використовуватися не тільки пасивно, але й активно. Студенти можуть спробувати себе в ролі не споживачів, а постачальників інформації. Сайт *THE YOUNG VOICES OF THE WORLD* (<<http://www1.fukui-med.ac.jp/kuzuryu/>>) – відкритий форум, який являє собою видавництво, де бажаючі можуть опублікувати свої роботи, зробивши їх надбанням багатомільйонної аудиторії і висунувши на обговорення свою думку. Всі роботи супроводжуються електронною адресою їх творця, що дозволяє здійснення зворотного зв'язку і зав'язування дискусій.

Застосування комп'ютерів на заняттях з англійської мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу. При такому навчанні засвоюється набагато більша кількість матеріалу, чим це робилося за той самий час в умовах традиційного навчання. Крім того, матеріал при використанні комп'ютера краще засвоюється. Комп'ютер забезпечує і всебічний (поточний, рубіжний, підсумковий) контроль навчального процесу. Контроль, як відомо, є невід'ємною частиною навчального процесу, він виконує функцію зворотного зв'язку між студентом і викладачем. При використанні комп'ютера для контролю якості знань студентів досягається також велика об'єктивність оцінки. Крім того, комп'ютерний контроль дозволяє значно заощадити навчальний час, тому що здійснюється одночасна перевірка знань усіх студентів. Це дає можливість викладачу приділити більше уваги творчим аспектам роботи зі студентами. Ще одна перевага комп'ютера – здатність накопичувати статистичну інформацію в ході навчального процесу. Аналізуючи статистичні дані (кількість помилок,

правильних/неправильних відповідей, звертань за допомогою, часу, витраченого на виконання окремих завдань і т. п.), викладач судить про ступінь і якість сформованості знань у студентів [1, с. 94].

Сприятливі можливості створюють комп'ютери і для організації самостійної роботи студентів на заняттях з англійської мови. Вони можуть використовувати комп'ютер як для вивчення окремих тем, так і для самоконтролю отриманих знань. Причому комп'ютер є найтерплячішим педагогом, здатним скільки завгодно повторювати будь-які завдання, домагаючись правильної відповіді і, у кінцевому рахунку, автоматизації навичок, що відпрацьовуються.

Оволодіння комунікативною та міжкультурною компетенцією неможливо без практики спілкування і використання ресурсів Інтернету на заняттях іноземної мови в цьому плані є просто незамінним: віртуальне середовище Інтернет дозволяє вийти за тимчасові й просторові рамки, надаючи його користувачам можливість автентичного спілкування з реальними співрозмовниками на актуальні для обох сторін теми. Однак не можна забувати про те, що Інтернет – лише допоміжний технічний засіб навчання, і для досягнення оптимальних результатів необхідно грамотно інтегрувати його використання в процес заняття. Розглядаючи питання щодо використання Інтернет-ресурсів у вивченні іноземних мов, можна виділити такі позитивні моменти його впровадження: мотивує навчання, можливо навіть більше, ніж аудіо- та відеоматеріали; дає можливість викладачеві застосовувати індивідуальний підхід; сприяє розвитку самостійності студентів, спонукає користуватися інформацією, що безпосередньо стосується їхнього особистого чи професійного життя; підвищує поінформованість щодо інших мов та культур; завдяки наявності різноманітних типів текстів підвищує мовні компетенції; забезпечує сучасним матеріалом, що відповідає інтересам і потребам студентів; пропонує автентичний та актуальний матеріал [3, с. 115–118].

Таким чином, використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, можна, інтегруючи їх у навчальний процес, більш ефективно вирішувати цілий ряд дидактичних завдань на занятті з англійської мови. Враховуючи всі переваги й можливості сучасних інформаційних технологій, не варто забувати, що комп'ютер, здійснюючи цілу низку функцій навчання, все ж таки не може повністю замінити викладача іноземної мови. Комп'ютер не потрібно протиставляти викладачу, а використовувати його як засіб підтримки його професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Артемьева Л. В. Использование мультимедийных средств в обучении иностранным языкам / Л. В. Артемьева. – М., 2010. – 215 с.
2. Бовтенко М.А. Компьютерная лингводидактика : учеб. пос / М. А. Бовтенко. – Новосибирск : Изд-во НГТУ, 2009. – 234 с.
3. Кизлякова Е. С. Внедрение новейших информационных технологий в обучение иностранным языкам / Е. С. Кизлякова. – С.-П., 2010. –178 с.
4. Машбиць Ю. Нові інформаційні технології навчання / Ю. Машбиць // Педагогічна газета. – 2008. – листопад (№ 11). – С. 3-8.
5. Москалева И. С. Использование компьютерных технологий для профессиональной подготовки учителей иностранного языка / И. С. Москалева, С. К. Голубева // Иностранные языки в школе. – 2005. – № 1. – С. 83-87.
6. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пос. / [Под ред. Е. С. Полат]. – М. : Издательский центр «Академия», 2010. – 272 с.
7. Пашивкіна К. В. Організація самостійної роботи студентів у ВТНЗ засобами інформаційних технологій [Електронний ресурс] / Пашивкіна К. В., Мартиненко М. Ю. – Режим доступу : http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e_magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_15/. – Назва з екрана.
8. Подопрігорова Л. А. Использование Интернета в обучении иностранным языкам / Л. А. Подопрігорова // Иностранные языки в школе. – 2010. – № 5. – С. 25–31.
9. Ситдикова І. Комп'ютер поспішає на допомогу / І. Ситдикова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – № 1. – С. 116–119.
10. Токменко О. Інформаційні технології у викладанні іноземних мов: сьогодні і скрізь віки / О. Токменко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2011. – № 2. – С. 98–100.